

บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา

นฤมล ปิศโน

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-6309-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE PERFORMANCE OF THE NATIONAL EDUCATIONAL RADIO NETWORK

Miss Naruemon Pisano

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-17-6309-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
สาขาวิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา
นางสาวนฤมล ปิศจิน
การสื่อสารมวลชน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปนัดดา ธนสถิตย์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณะบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญเรือน กิติวัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปนัดดา ธนสถิตย์)

..... กรรมการ
(อาจารย์เมธา เสรีธนาวงศ์)

นฤมล ปิคโน : บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา. (THE PERFORMANCE OF THE NATIONAL EDUCATIONAL RADIO NETWORK) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ปนัดดา ธนสถิตย์, 132 หน้า. ISBN 974-17-6309-3.

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย 1. เพื่อศึกษาถึงนโยบาย วัตถุประสงค์และการดำเนินงานด้านการผลิตและการเผยแพร่รายการเพื่อการศึกษาของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา 2. เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตและเผยแพร่รายการเพื่อการศึกษาของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. นโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษาปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการพิจารณาการใช้สถานีฯ และสถานีฯ มีลักษณะการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการในระดับกลางที่มาจากหลายหน่วยงานของรัฐซึ่งแตกต่างจากสถานีวิทยุอื่น นอกจากนี้ยังไม่พบว่ามีผู้บริหารองค์กรระดับสูงอย่างชัดเจนที่จะบริหารจัดการองค์กรวิทยุกระจายเสียงเครือข่ายระดับชาติ

2. การดำเนินงานด้านการผลิต และเผยแพร่รายการเพื่อการศึกษา มีหลายหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันผลิตรายการ คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อศึกษากกรมประชาสัมพันธ์, ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, สถาบันราชภัฏสวนดุสิต สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, และสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข โดยดำเนินการผลิตรายการเพื่อการศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ รายการการศึกษาในระบบโรงเรียน รายการการศึกษานอกระบบโรงเรียน และรายการการศึกษาตามอัธยาศัย

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตและเผยแพร่รายการเพื่อศึกษามี 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ 2) ปัจจัยด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานีฯ และ 3) ปัจจัยด้านการผลิตและเผยแพร่รายการเพื่อการศึกษา

ภาควิชา.....การสื่อสารมวลชน.....ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2547.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4485222528 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: THE PERFORMANCE / NATIONAL EDUCATIONAL RADIO NETWORK / RADIO FOR EDUCATION

NARUEMON PISANO: THE PERFORMANCE OF THE NATIONAL EDUCATIONAL RADIO NETWORK. THESIS ADVISOR: ASST. PROF.PANADDA THANASATIT, 132 pp. ISBN 974-17-6309-3.

The objectives of this research are as follow:

1. To study the policy, mission, programs production and broadcasting procedure of the National Educational Radio Network.
2. To analyze the factors that result in the performance of the National Educational Radio Network.

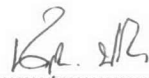
The research shows that

1. The station policy and mission follows the Programming Board's rules and regulation. Unlike the other radio stations, the National Educational Radio Network is under supervision of a middle-level management committee from various government sectors. National management team that are in the higher level cannot be found in the station organizational structure.

2. The government sectors which are responsible for the programs production and broadcasting of the network include The National Educational Radio Network, The Government Public Relations Department; The Center for Educational Technology, Department of Non-formal Educational, the Ministry of Education; The office of Educational Technology, Sukhothai Thammathirat Open University; Rajabhat Institute Suan Dusit, The office of Rajabhat Institute Council The Ministry of Education; Agricultural Communication Division, Department of Agriculture Extension, The Ministry of Agriculture and Cooperatives; and Health Education Division, Office of the Permanent Secretary of MOPH, Ministry of Public Health. There are three types of the educational programs which are formal, non-formal and informal programs.

3. There are 3 factors that result in the performance of the National Educational Radio Network in providing educational service to public which are

- 3.1 The organizational management
- 3.2 The policy and mission
- 3.3 The program production and broadcasting

Department.....Mass Communication.. Student's signature.....

Field of study....Mass Communication.. Advisor's signature.....

Academic year....2004..... Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากอาจารย์หลายท่าน ซึ่งได้กรุณาช่วยแนะนำ ถ่ายทอดวิชาความรู้ และให้กำลังใจ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญเรือน กิติวัฒน์ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปนัดดา ธนสถิตย์ อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์เมธา เสรีธนาวงศ์ กรรมการ และรองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี ซึ่งทุกท่านได้สละเวลาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ทำให้เกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาของคณาจารย์ทุกท่านและขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสถานีวิจัยกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เพื่อการศึกษา คุณอาวุธ ไชรัตน์ คุณอนันต์ บุญถาวร คุณอรไท นาโควงค์ คุณสุมาวดี หงษ์ทอง คุณทิพย์วัลย์ สุกายุทธ คุณวิเชียร สุกายุทธ พี่เชิด พี่อ้อ รวมถึงบุคลากรทุกๆ ท่านที่มีไมตรีจิตอย่างดียิ่ง และขอขอบพระคุณ ดร.รุ่ง แก้วแดง อาจารย์สุนทร พรหมรัตน์พงศ์ รศ.ธนิศ ภูศิริ คุณสมชาย ภูแก้ว คุณลัดดา ปิยะเศรษฐ์ อาจารย์บุษบัน ศิริสวัสดิบุตร คุณศุภกนิจ วิษณุพงษ์ อาจารย์วันชัย ธนวังน้อย และอีกหลายๆ ท่านที่ได้ให้ความกรุณาเอื้อเฟื้อข้อมูล และคำแนะนำต่างๆ อย่างดียิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผศ.เบญจวรรณ กีสุขพันธ์ ที่ได้ให้โอกาสในการเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริม และให้คำแนะนำสั่งสอนแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีมาตลอด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นพิเศษสำหรับครอบครัว ทั้งคุณพ่อ คุณแม่ หลวงน้า และพี่เชก เริง ปี ที่ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจ มีความมาะอดทน ในการศึกษาเล่าเรียนมาโดยตลอด ขอขอบคุณพี่ก้อง ผู้ที่อยู่เคียงข้างเสมอ และขอขอบคุณพี่น้ำที่คอยช่วยเหลือทุกเมื่อ ขอขอบคุณสุมนา ศรีทองทิม เพื่อนผู้แสนดี และเพื่อนพ้องชาว MC11 ทุกคนที่คอยให้กำลังใจ คอยกระตุ้นเตือน ผลักดัน และให้กำลังใจ ตลอดเวลาทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ และท้ายที่สุดผู้วิจัยขอสนับสนุนให้ประชาชนชาวไทยทุกคนได้มีโอกาสในการเข้ารับการศึกษาที่ดี และเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของประเทศชาติต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	1.2 ปัญหาวิจัย.....	17
	1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	17
	1.4 ข้อยสันนิษฐาน.....	17
	1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	17
	1.6 นิยามศัพท์.....	18
	1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	18
2	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
	2.1 แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรสื่อมวลชน.....	29
	2.2 แนวคิดเกี่ยวกับประเภทขององค์กรวิทยุกระจายเสียง.....	28
	2.3 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสื่อมวลชนเพื่อผลประโยชน์สาธารณะ.....	37
	2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา.....	40
	2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
3	ระเบียบวิธีวิจัย.....	60
	3.1 แหล่งข้อมูล.....	60
	3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	64
	3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4	นโยบาย วัตถุประสงค์และการดำเนินงาน การผลิต และการเผยแพร่รายการ เพื่อการศึกษาของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา..... 68 <ul style="list-style-type: none"> 4.1 นโยบายและวัตถุประสงค์..... 68 4.2 การดำเนินงานการผลิตและเผยแพร่รายการเพื่อการศึกษา..... 71 <ul style="list-style-type: none"> 4.2.1 การบริหารจัดการด้านการผลิตและเผยแพร่..... 71 4.2.2 ลักษณะรายการและการผลิตรายการ..... 76 <ul style="list-style-type: none"> - รายการเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน..... 76 - รายการเพื่อศึกษานอกระบบโรงเรียน..... 87 - รายการเพื่อศึกษาตามอัธยาศัย..... 88 4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตและเผยแพร่รายการเพื่อการศึกษา..... 104 <ul style="list-style-type: none"> 4.3.1 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร..... 104 4.3.2 ปัจจัยด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานี..... 107 4.3.3 ปัจจัยด้านการผลิตรายการและการเผยแพร่..... 108
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 110 <ul style="list-style-type: none"> 5.1 สรุปบทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา... 110 5.2 สรุปผลปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตและเผยแพร่รายการเพื่อการศึกษา..... 110 5.3 อภิปรายผลการวิจัย..... 111 5.4 ข้อจำกัดในการวิจัย..... 113 5.5 ข้อเสนอแนะ..... 113 5.6 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต..... 115
	รายการอ้างอิง..... 116 ภาคผนวก ก..... 122 ภาคผนวก ข..... 126 ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 132

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1.1	การก่อสร้างและการกระจายเสียงของสถานีวิทยุเครือข่ายที่ 2.....	10
ตารางที่ 4.1	แสดงผังรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (ผังปัจจุบัน พ.ศ.2545).....	75

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

แผนภาพที่ 1.1 แสดงพื้นที่ให้บริการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

เพื่อการศึกษา..... 7

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
แผนภูมิที่ 1.1	แสดงระบบการเชื่อมโยงรายการเพื่อการศึกษา ของสถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทยเครือข่ายที่ 2 เพื่อการศึกษา..... 9
แผนภูมิที่ 1.2	แสดงหน่วยงานผู้ผลิตรายการออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย เพื่อการศึกษา พ.ศ. 2528 14
แผนภูมิที่ 2.1	องค์กรสื่อสารมวลชนท่ามกลางภาวะแวดล้อมทางสังคม..... 22
แผนภูมิที่ 2.2	โครงสร้างองค์กรแบบงานหลัก..... 29
แผนภูมิที่ 2.3	องค์กรวิทยุกระจายเสียงขนาดใหญ่ในสหรัฐอเมริกา..... 31
แผนภูมิที่ 2.4	แสดงการจัดองค์กรกระจายเสียงระบบเครือข่ายแห่งชาติ..... 33
แผนภูมิที่ 2.5	การแบ่งสายงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น..... 34
แผนภูมิที่ 2.6	การจัดองค์กรของสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการค้าขนาดเล็ก..... 36
แผนภูมิที่ 4.1	แสดงหน่วยงานผู้ผลิตรายการออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2545 (กรมประชาสัมพันธ์,2545).....73
แผนภูมิที่ 4.2	แสดงขั้นตอนการดำเนินงานการจัดทำบทเรียนวิทยุโรงเรียน.....77
แผนภูมิที่ 4.3	แสดงขั้นตอนการดำเนินงานด้านการผลิตรายการก้าวไกลไปกับราชภัฏ ของ ฝ่ายวิทยุกระจายเสียง สถาบันราชภัฏสวนดุสิต..... 81
แผนภูมิที่ 4.4	แสดงขั้นตอนการดำเนินงานด้านการผลิตรายการสืบหน้าที่มีสุขของ กองสุขศึกษา กระทรวงสาธารณสุข.....96